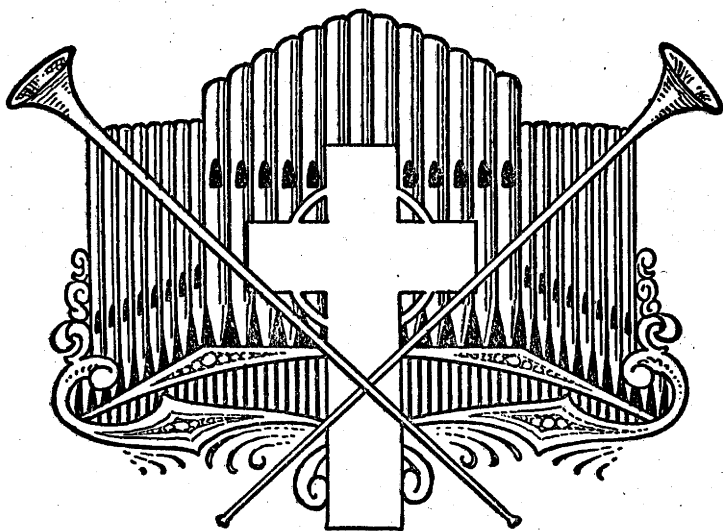

TIDSKRIFT
FÖR
KYRKOMUSIK
OCH
SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV

ORGAN FÖR
SÄLLSKAPET KYRKOSÅNGENS VÄNNER
OCH
SVERIGES ALLMÄNNA ORGANIST- o. KANTORSFÖRENING

UNDER MEDVERKAN AV INTENDENTEN BENGT CNATTINGIUS, LINKÖPING, PROFESSOR
OTTO OLSSON, STOCKHOLM, KYRKOHERDEN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, SÖNDRUM
OCH MUSIKDIREKTÖREN SVANTE SJÖBERG, KARLSKRONA

UTGIVEN AV DOMKYRKOVICEPASTOR ARTHUR ADELL, LUND

15 Juni

SJUNDE ÅRGÅNGEN

1932

STOCKHOLM, SVENSKA KYRKANS DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

UPPSATSER.

	Sid.
A. Adell: Kortare litanian	12
Julbön för barn	167
F. M. Allard: En gudstjänstbild från barockens Tyskland	1
—»— Norsk korallhistoria	124
H. Andersson: Fader Löhe	49
—»— Till prästråktens historia	93
B. Anrep-Nordin: Kaminski som orgelkomponist	145
—»— C. F. Hennerberg (In memoriam)	156
Böner: på kyndelsmässodagen	1
på kyndelsmässodagen	1
för påsk	33
på apostladagar	97
i adventstiden	161
B. Cnattingius: Tessin d. y. som kyrkoarkitekt	7
Uställningen i Essen 1932	119
E. Eidems herdabrev	81
S. Estborn: Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koor	85
K. E. Forsell: Kyrkomusik i Finland	10
J. Hedar: Cæciliaföreningens årsmöte i Regensburg	115
—»— G. Ph. Telemann	180
Kyrkomötet: Liturgiska och kyrkomusikaliska motioner	127
Kantorsfrågan	130
Lågre organistexamen	141
E. Liedgren: Breviariehymnerna	165
L. Lindhagen: De aduentu Domini	161
E. Lundblad: Gammal uppbyggelsehistoria	163
C. A. Moberg: Flerstämmig musik till evangelietexter	72
H. Mårtensson: Abbé Vogler som orgelbyggare	51
J. Nyvall: J. Morén (in memoriam)	61
Psalmvalet för folkskolan	55, 93
K. Peters: Från Luther till Bach	83
—»— Luther — konstnärer	113
—»— Liturgiska handböcker	148
N. O. Raasted: O. Olssons orgelkompositioner	33
A. Runbäck: Våra koralers harmonisering	65
J. Silbermann: Bachkantater på svenska	157
Våra gamla orglar (principuttalande)	17
B. Wester: Vårt gammalsvenska orgelbestånd	19
W. Ahlén: Orgelfrågor 1931	40
Nytt liturgiskt-musikaliskt material ..	154

RECENSERADE ARBETEN.

LITTERATUR.	Sid.		Sid.
F. M. Allard: Från Luther till Bach ..	83	E. Eidem: Herdabrev	87
T. Allgulin: H. v. Stenwinckel	187	H. Engberding: Das Hochgebet der Basileiosliturgie	75
G. Ankar, H. Nilsson, J. Nilsson: Andakt	179	L. Eisenhofer: Handbuch d. Kat. Liturgik	148
L. Becker: Chorallehre, ...	184	Evangelii- o. Bönbok för Finland ..	183
Cl. Blume: Unsere lit. Lieder	165	A. Geijer: Medeltida textilier	170
Th. Briemle: Unsere Heiligen	14	H. Halbig: Gregorianische Formenlehre	14
A. E. Burn: Te Deum	22	—»— Jahrbuch	107
Common Prayer Book (på svenska) ..	185	D. Helander: Bönbok	179
Fr. Dietrich: Geschichte d. deutschen Orgelchors	137		

	Sid.		Sid.
A. O. T. Hellerström: Liturgik	148	G. Rosendal: Rätta lärare.....	173
C. Horn: Das Christusbild	91	O. M. Sandvik: Norsk korallhistorie ..	124
G. Jeansson o. J. Rabe: Musiken genom tiderna	23	P. Schindler: Liturgi	148
D. Johner: Kleine Choralschule	136	G. Schwind: D. Lenz	188
O. Jonsson: Järnkors på Ekshärads kyrkogård	110	O. Sengpiel: Bedeutung der Prozession	171
Th. Kingo: Aandelige Siunge Koor....	85	J. Skougaard-Petersen: Bibeln gjenem 1000 aar	26
Luthers lilla Katekes (Ljunghoff)	141	V. Sylwan o. A. Geijer: Siden och brokader	46
A. Malmberg: Assar Lindeblad	88	L. Söhner: Begleitung des greg. Choralen in Deutschland	76
H. J. Moser: Die mehrstimmige Vertonung des Evangeliums	72	O. Thulin: Lutherstadt Wittenberg ...	14
H. Preuss: Martin Luther als Künstler	113	Weigl: Handbuch der Orgellitteratur	108
J. Reil: Christus am Kreuz	189	A. Wiesenhütter: Wort Gottes	78

MUSIKALIER.

	Sid.		Sid.
Th. Aagaard: 25 Preludier	138	A. Mendelssohn: Silesiusmotetten	88
Abendgebet der Kirche (Complet.)....	24	J. Morén: Oss himmelens Gud	171
Altklassiske Messen	88	H. Norrman: Blåöga, solöga	25
E. Alnaes: Sov och dröm	109	Y. Norén: Giv mig din frid	109
C. Ameln, J. Hatzfeld, W. Thomas: In Natali Domini	185	O. Olsson: Orgelkompositioner	33
J. S. Bach: Kantater på svenska.....	157	— — Härlig är helgedomen	110
— — Triosonate	91	K. Peters o. A. Runbäck: Julotta	154
— — Dig skall ditt Sion sjunga	171	G. Preitz: Gustav Adolf	172
H. Berggren: Rosa rorans	185	T. Rangström: Fosterlandet	140
D. Buxtehude: Jesu meine Freude....	14	J. Rheinberger: Orgelsonater	186
— — Magnificat	140	G. B. Riccio: Jubilent omnes	90
— — Befiehl dem Engel dass er komm	140	J. Rosenmüller: Lamentationes Jeremiae	89
— — Cantate Domino	140	— — Der 138 Psalm	89
— — In dulci júbilo	172	— — Der 134 Psalm	140
C. Carlsen: Fra Davids salmer	91	G. Rüdinger: Sonate f. Orgel	26
J. N. David: Choralverk	90	O. M. Sandvik: Kirkelige Korsange ..	171
E. Eklöf: Morgonpsalm	26	H. Schindler: Sonate f. Oboe u. Orgel	109
J. L. Emborg: Fire Orgelkompositioner	108	H. Sundblad-Hahne: 8 julsånger.....	172
H. F. Enckhausen: 73 Choralvorspiel	138	W. Thomas, K. Ameln: Weihnachtslied	185
M. Franck: Dank sagen wir alle Gott	172	T. Torlind: Anglarnas sång	109
W. Huus-Hansen: Gloria in excelsis..	171	J. Thorkildsen: Guds navn	171
Hymnserien (Diakonistyrelsens) ..	89, 139	J. Vierdanck: Weihnachtskonzert ...	186
Högmässans kyrkobön m. m.	154	A. R. Wachtmeister: In memoriam ..	109
Julottas	154	I. Widéen: O Jesu Christe care	26
H. Kaminski: Orgelverk	145	— — Hymn på Gustav-Adolfs-dagen... 138	
»Körsången» III	25, IV, 109	— — Vid Jesu kors	186
J. Kuhlo: Choralbuch	25	A. Widemann: I templet	46
Libertas	185	W. Ahlén: O Gud som hög i himlen bor	172
Luetkemann: Fantasier	46		

MEDDELANDEN.

	Sid.		Sid.
Kyrkosångens Vänner ..	15, 27, 57, 79, 189	Nya orglar	15, 42, 62, 79, 94, 173
Sveriges Kyrkosångsförbund ..	15, 29, 189	Val.....	15, 28, 62, 79, 94, 159, 174, 190
Organist- och Kantorsföreningen	15, 28, 94	Från Finland	10, 159, 174, 196
Kyrkokalender..	13, 15, 30, 47, 63, 79, 94, 111, 143, 159, 169, 174, 190	Från Tyskland 14, 30, 63, 79, 94, 159, 196	

MUSIKBILAGOR.

Evangelisk Tidegård: Vid Laudes. Mars. Liturgiska morgonböner. Augusti. Förslag till nya koraler: April.

Bilagorna i tv.-8:o utgåvan (i kapsel)

Tidskrift för Kyrkomusik och**Svenskt Gudstjänstliv**

Redaktionens adress:
Bredgatan 14, Lund. Tel. 6 58.

Expeditionens adress: Svenska Kyrkans
Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm 7.
Tel. Norr 324 05.
Postgiro 675.

Tidskriften utkommer med 1 nummer
den 15 i varje månad. För juli—aug-
numren dubbelnummer den 1 aug.

Prenumerationspris: å posten, i bok-
handeln eller direkt från förlaget: kr.
4:50 pr år.

Annonspris: 20 öre pr mm. enkel spalt.
Rabatt vid större annons och vid upp-
reppning av annons i flera nummer.

Detta nummer innehåller bl. a.: Ur Arke-
biskop E. Eidems herdabrev. — Kyrkoherde
K. Peters, Söndrum: Från Luther till Bach.
— Teol. Doktor S. Estborn, Jönköping: Tho.
Kingo: Aandelige Siungekoor. — Recen-
sioner. — Till prästdräktsens historia. —
Psalmvalet i folkskolorna. — Meddelanden.
— Nya orglar. — Kyrkokalender.

Lediga tjänster, se omslaget sid. III.

ORGANIST

önskar vikariera längre eller
kortare tid. Svar till Akad.
bild. denna tidning f. v. b.

ORGELFABRIKEN GEBRÜDER RIEGER

JÄGERNDORF, TJECKOSLOVAKIET,

bygger världsberömda kyrkorglar.

Orgelvirtuosen Bruckner vid sin Rieger-Organ.

Under firmans 58-åriga verksamhetstid ha
inalles 2.550 orgelverk byggts och monterats i
alla världens kulturländer, bl. a. de stora org-
larna i Wien Konzerthaus, Wien Musikverein,
Wien Stefansdom, Salzburg Mozarteum, Karls-
bad Grand Hotel Pupp, Paris Hotel Majestic etc.
Till Sverige ha hittills levererats följande
orglar, vilka av landets främsta auktoriteter
på området erhållit de bästa vitsord med av-
seende på material, utförande, klangskönhet
och prisbillighet: Mora, Ilsbo, Gnarp, Bor-
länge, Vittaryd, Skattungbyn, Evertsberg, Has-
sela, Kungsör, Forsa, Tännö, Hammarö, Rödön,
Karlstad, Gräsmark, Vagnhärad och Vam-
lingbo m. fl.

För Domkyrkan i Wiborg en orgel med 76
stämmor, 4 manualer, pedal, 8 fria kombination-
er och elektrisk pneumatisk regering.

DISPOSITIONS- OCH KOSTNADSFÖRSLAG GRATIS o. UTAN FÖRBINDELSE.

P R Ä S T K A P P O R

PRÄSTKRAGAR

ANTEPENDIER, MÄSSHAKAR M. M.

LIBRARIA

LÄSTMAKAREGATAN 30   STOCKHOLM

Ur Ärkebiskop E. Eidems herdabrev.

Också från altaret ljuder »Kristi ord» till oss — till menigheten såväl som till den som där förrättar helig tjänst — i de av evangelieboken oss föreskrivna perikoperna, i den kyrkliga liturgiens bekännelser, böner och tacksägelser, i Nattvardens *verbum visibile*, utsägligt gripande och dyrbart för den kristtrogne.

Här bestämmes ord och form icke av oss, efter vårt fria val, utan av kyrkans på traditionens byggande ordning. Men det ligger stor makt uppå, att vi präster genom vårt sätt att tala och skicka oss giva ett värdigt, besjäladt, ja andeburet uttryck åt det som förehaves. *Hela* vårt hjärta måste vi hava med. Ingenting mindre räcker. Stilla andakt och aktgivenhet, inre bön må beledsaga och prägla varje vårt ord, varenda gång vi få göra tjänst vid Herrens altare. Detta är huvudsaken.

Men uppgiftens höghet bör ock driva oss till en aldrig slappnande, omsorgsfull förberedelse i fråga om bästa sättet att föredraga liturgiens texter och formulär. Ingen må anse sig fullärd i detta avseende. Konsten är oändlig. Och även detta att läsa väl, d. v. s. så att innehållet kommer till sitt mest trogna och levande uttryck, är på sitt sätt verkligen en konst. Gud till ära och vår prästerliga tjänst till fromma må vi sträva efter att alltjämt nå vidare fram i detta stycke, dock under allvarlig uppmärksamhet på oss själva, så att vi icke hemfalla åt självbeundrans dåraktiga ynkedom. Ett enda uns av självbehagsamhet gör den annars mest fulländade läsning platt oduglig och ovärdig för dess heliga ändamål. Må vi taga oss väl till vara.

Det liturgiska såsom sådant är, som bekant, föremål för högst olika uppskattning inom vår kyrka. Jag skall icke här upphäva mig till något slags skiljedomare. Avgörandet beror, enligt min tanke, i själva verket i hög grad på fostran, omgivning och naturell. Allenast ett önskar jag framhäva: vikten av att de liturgiska formerna icke på något sätt betraktas eller behandlas som ett hieratiskt *opus operatum*, ett Gudi välbehagligt ceremoniell, utan att de fastmer genom de gudstjänstfirandes personliga deltagande på ett inre sätt göras levande. I liturgien möter oss *ecclesia orans*, och hon vill knäppa våra händer till bön. En sann och skön gammal regel lyder så: *lex credendi lex orandi*. Vi kunna tillämpa den jämväl på trosbekännelsen vid vår gudstjänst. Också den må vi bedja, vi som äro samlade i Herrens hus. Jag menar att vi präster kunna göra mera än vad i allmänhet torde ske, för att hjälpa våra församlingsbor till ett sådant inre deltagande, genom att i vår förkunnelse, då tillfälle därtill bjuder sig, klargöra den religiösa innebörden i de ofta ålderdomliga formlerna och i de kyrkliga akterna (vigsel, jordfästning o. s. v.). Vi måste med både undervisning och förmaning söka motverka tanklös slen-

trian såväl som *vidskeplig* traditionsbundenhet, hos dem som äro oss betrodde. Allt sådant väsen tillhör »den gamla människan» och strider fullständigt mot evangeliet, vilket kräver en gudstillbedjan »i ande och sanning». (Joh. 4: 24.)

Det liturgiska är efter själva sin natur något konservativt, något som i synnerlig grad representerar kontinuiteten med kyrkans äldre skeden. Det är därför ingalunda ägnat att överraska, om just på denna punkt en spänning, måhända en stark spänning, kan göra sig förnummen. Krav på större eller mindre förändringar i den gällande liturgiska ordningen framföras, och detta ofta med stort eftertryck. Från ett håll begär man att de spår som den s. k. neologiens tid har efterlämnat i vår kyrkas handbok, måtte bliva helt avlägsnade ur densamma. Från ett annat håll yrkar man på en omgestaltning av de liturgiska formulären i sakligt motsatt riktning. Jag vill icke inlåta mig på en debatt av dessa frågor — så gärna diskuterade präster emellan, utan inskränker mig till allenast tvenne enkla erinringar.

En kyrkans tjänare må därvid icke endast tänka på sig själv, sina individuella önskningsar, sin personliga frihet, sin egen teologiska åskådning. Han må ock tänka på församlingen och på kyrkan såsom en gemenskap genom tiderna. Det som har blivit menigheten förtroget och kärt och dyrbart är ett värde som man må handskas varligt med.

Det andra som jag skulle vilja framhålla sammanhänger nära med det sist sagda. Vi må räkna det som en prästerlig plikt att samvetsgrant följa den ordning, som i vår kyrka är stadgad och föreskriven. Visst kunna vi hava flera eller färre önskemål om förändringar — för min egen del har jag ej så få dylika, framför allt om en vida större växlingsrikeedom. Och visst böra vi ivra för en dylik förnyelse, som enligt vår tanke skulle lända menigheten till båtnad. Men vi få ingalunda anse oss hava rätt att efter eget gottfinnande, vare sig i stort eller i smått, göra ändringar i gällande handboks formuleringar. Jag tänker härvid icke minst på alla ofta i sak betydelselösa detaljavvikelser, av — jag skulle vara frestad att säga — prästerlig klåfingrighet, vilka måste eller kunna irritera de gudstjänstfirande. Av fri vilja, av hänsyn till menigheten må vi i detta stycke bevisa ödmjuk trohet mot vår vördnadsvärda moder kyrkan.

(Ur E. Eidem: *Herdabrev. Diakonistyrelsens bokförlag.*)

Från Luther till Bach.

F. M. Allard, Från Luther till Bach. Liturgisk-musikaliska studier från den evangeliska kyrkosångens klassiska tid. Skriftserien Svenskt Gudstjänstliv n:r 3. Stockholm, Diakonistyrelsens bokförlag 1932. Pris häftad kr. 3: 75, inb. kr. 4: 75.

Den svenska kyrkan har nu i snart tvenne decennier i 1914 års Hymnarium ägt en sångbok av sällsynt gedigen karaktär. Man kan knappast överskatta den skuld, i vilken den nutida svenska kyrkosångsrörelsen står till detta monumentala verk. En blick på de stora kyrkosångsmötenas repertoire är talande nog. Granskar man det musikaliska materialet i detta Hymnarium från kronologisk synpunkt, skall man lätt finna, att det mesta och tyngst vägande härstammar antingen från nutida svenska kyrkokompositörer — bland vilka John Morén intager en plats för sig både ifråga om kvalitet och kvantitet — eller från tyska komponister under den tidrymd, som begränsas av de båda namnen Luther och Bach.

Vad som nu blivit sagt om 1914 års Hymnarium gäller med vissa in-skränkningar och modifikationer också i stort sett om det hymnarium, som under namn av *Musica Sacra* utkom år 1915. Tillsammans utgöra dessa båda sångsamlingar ett ståtligt monument över den kyrkomusikaliska renässansen inom den svenska kyrkan under det tjugonde århundradets första fjärdedel.

Genom praktisk erfarenhet torde de flesta av våra *kyrkligt* intresserade körledare besitta en mer eller mindre grundlig kännedom om dessa båda verk. Däremot torde för många den historiska bakgrund, mot vilken flertalet av deras skönaste pärlor måste ses för att framträda i full belysning utan överdrift kunna liknas vid en terra incognita. Detta är att beklaga. Ty historisk kunskap om den musik som skall utföras skänker alltid åt den ett ökat intresse. Ingen musik är heller så allmängiltig, att icke vidgad historisk kunskap öppnar nya inblickar i dess väsen och skänker djupare förståelse för dess utförande.

Orsaken till det lika obestridliga som beklagliga faktum att i allmänhet den historiska kunskapen rörande kyrkans musik är klen även bland våra kyrkomusikaliskt intresserade och livaktiga präster och organister ligger åtminstone delvis i öppen dag. Den är i första rummet att söka i den nästan fullständiga bristen på den kyrkliga musiken berörande historiska framställningar, avfattade på svenskt språk. Den som velat skaffa sig kyrkomusikhistoriskt vetande har därför varit praktiskt taget nödsakad att vända sig till den tyska litteraturen i ämnet. Ingen kan emellertid förtänka tyskarna att de skrivit sina arbeten med tanke på tyska förhållanden och icke svenska. En följd härav har blivit, att om man övervunnit de svårigheter som det främmande språket bereder och uppsökt ett arbete av måttligt omfång, som med hänsyn till volym och pris icke verkat alltför avskräckande, har man likväl knappast där funnit tillräckligt av just de detaljer, som erfordras för att förstå de svenska förhållandena, men säkerligen har läsaren i de flesta fall blivit avskräckt från att plöja ige-

nom de många större verk, som han kanske förstått erfordras för att finna vad man sökt efter. Om energien inför dylika utsikter slappnat är begripligt nog. En svensk kyrkomusikhistorisk litteratur är därför i högsta grad av behovet påkallad, om icke det alltmera växande intresset för den viktiga del av kyrkans arbete som kyrkomusiken utgör allfort skall komma att sakna det befruktande inflytande, som historisk förstälse innebär.

Kyrkoherde Allards idé att skriva en musikhistorisk kommentar till den svenska kyrkans båda förnämsta hymnarier — ty en sådan är hans här ifrågakarande arbete avsett att vara — är därför helt enkelt ypperlig. Själv är han en av den svenska kyrkosångsrörelsens mest framträdande och mest entusiastiska förkämpar, vars brinnande hänförelse för den heliga sången är till överflöd bestyrkt. Säkerligen är han själv den förste att erkänna, huru de musikhistoriska studierna vidgat hans blick för nya skönhetsvärden i svunna tiders musica sacra, fördjupat hans förstälse för de gamle mästars verk och stärkt hans sinne för och kärlek till den *äkta* kyrkomusiken. Och åt andra har han velat giva något av vad han själv skådat och erfarit. Att han då tagit våra båda stora, förut nämnda hymnarier, till utgångspunkt är naturligt. Och att hans framställning tagit formen av en med hänsyn till svenska förhållanden avfattad översikt över den tyska protestantiska kyrkomusikens klassiska tid — tiden från Luther till Bach — är också lätt förklarligt, när man tar i betraktande, att det är denna tids mästare, som givit oss de flesta av de tyngst vägende bidragen i dessa sångsamlingar. Att författaren emellertid icke inskränkt sig till dessa båda hymnarier utan ock i den mån utrymmet medgivit tagit hänsyn till den svenska koralboken skall med tacksamhet antecknas, ehuru vi beträffande koralboken voro något bättre lottade än beträffande hymnarierna genom Rudins tyvärr blott alltför litet kända bok om »De rytmiska koralerna». Ävenså bör författaren hava erkännande för de visserligen sparsamma men dock väl valda notiser rörande orgeln och orgelspelet som meddelas. Kanske kunna sidorna 113 ff. hos någon väcka lust till att närmare taga kännedom om 16- och 1700-talens koralbearbetningar för orgel. En lätt tillgänglig samling finnes ju i Straubes »Choralvorspiele Alter Meister».

Det vore mycket frestande att här åtminstone meddela bokens innehållsförteckning för att giva en föreställning om huru författaren grupperat sitt stoff. Vi avstå dock från varje försök att giva en redogörelse för bokens innehåll. Vi göra det i den förvissningen, att varje läsare av denna tidskrift själv skaffar sig boken och begagnar möjligheten att i författarens vederhäftiga och angenäma sällskap genomvandra dessa intressanta århundraden. Det är förvisso att förena utile dulci.

Icke heller är det anmälares avsikt att här ingå på någon kritisk granskning. Med avseende på compositionen kunde kanske annars ett eller annat önskemål framställts beträffande större överskådlighet. Säkerligen hade ock framställningen blivit ännu värdefullare om ökat utrymme beretts karakteristiken av olika musikaliska former. Denna är stundom ganska knapphändig. Att man icke alltid kan instämma i författarens värdesättning ligger i sakens natur. Som ex. må nämnas hans höga uppskatt-

ning av Melchior Francks »Jerusalem, du hochgebaute Stadt», en melodi som alltid i anmälares tycke verkat ganska obetydlig och närmast tett sig som en något avsigkommen släkting till de gamla äkta kärnkoralerna.

Författaren meddelar i företalet att hans bok till största delen utgöres föreläsningar, hållna vid instruktionskurser för körledare och organister. Anmälares hade tillfälle att vid körledarekursen i Motala 1928 åhöra de föreläsningar som bilda framställningens huvudpart. Det är honom odelat angenämt att i minnet gå tillbaka till dessa timmar, då det muntliga föredraget genom författarens glödande kärlek till sitt ämne gjorde orden ännu mera levande. Men det är ock för anmälares odelat angenämt att nu ha fått förnya bekantskapen med dessa föreläsningar. Och detta icke minst därför att boken vittnar om att författaren icke slagit sig till ro. Särskilt tvenne i litteraturförteckningen anförda och i framställningen flitigt utnyttjade böcker — Adlers Musikgeschichte och Mosers Geschichte der deutschen Musik — visa att författarna velat följa med sin tid. Det är förvånande och ådagalägger en mindre vanlig spänstighet, att en av praktiska värv så upptagen man lyckats medhinna så omfattande studier. Det är anmälares en glädje att kunna lyckönska både författaren och den svenska kyrkomusiken till det nu föreliggande resultatet av hans arbete.

Knut Peters.

Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koor.

På Levin & Munksgaards Forlag i Köpenhamn har utgivits en ny, kritisk upplaga av Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koor. Det berömda psalmverket, som består av två delar, »parter», utgavs första gången 1673 (Thomas Kingos Aandelige Siunge-Koors Første Part) och 1681 (Aandelige Siunge-Koors Anden Part), och har sedan dess upplevat ett 20-tal upplagor. Den nya utgåvan har ombesörjts av en lekman, apotekare A. E. Sibbersen, men har blivit försedd med en utförlig och högeligen intressant kyrkohistorisk inledning om »Dansk Syn paa Fromhed og Gudfrygtigheds øvelse' i ældre luthersk Tid» av professor J. Oskar Andersen. Upplagan är icke avsedd för menige man eller att brukas i andaktslivet utan har väl huvudsakligen ett vetenskapligt syfte. Det är en ståtlig volym i folioformat med flera porträtt och de äldsta upplagornas titelsidor samt noterna till psalmernas melodier i fotostatiska avtryck. Ur kyrkohistorisk och kyrkomusikalisk synpunkt har upplagan ett stort värde.

Utgivaren synes huvudsakligen hava drivits av ett litterärt och språkligt intresse att döma av dedikationen: Tillegned Venner af »vort ældgamle kiere Moders sprog». Kärlek till modersmålet var det ock, som

till en del drev Kingo att dikta psalmer på danska. Han ville visa, som han säger i förordet till sitt Siunge-Koor, att »de Danskes Aand er dog ikke saa fattig og forknyt, at dend jo kan stige lige saa højt mod Himmelen som andres, alligevel at dend ikke bliver ført paa fremmede og udlendiske vinger». I så måtto var hans psalmdiktning ett utslag av den strävan, som senrenässansen överallt skapade, att utveckla och vårda modersmålet, samma strävan som förmådde Georg Stiernhielm att söka lära sånggudinnorna »Dichta och Spela på Svenska». Kingos psalmdiktning fick ju också stor betydelse för utvecklingen av det danska språket.

Hans huvudsyftemål var dock ett uppbyggligt : att man i Danmark »saa vel som de Tydske og andre Lands-Folk — — kunde have Psalmer og Sange til Gudfrygtigheds daglige Øvelser». För det ändamålet försåg han också sina psalmer med melodier, vilka han till stor del hämtade från sällskaps- och dansvisor och andra världsliga dikter. Han var väl medveten om att denna åtgärd skulle inbringa honom kritik av dem som menade, att man icke borde sjunga andliga sånger på melodier, »som ellers af mange sjungis med forfængelig Ord», men han förfäktar, att han »haver därmed vildet giordt de velklingende og behagelige Melodier saa meget meere himmelske». Han ville skapa konkurrenter till de världsliga visorna »om Sodoma», som utövade stor lockelse för deras »Melodiers Artighets skyld», genom att taga deras populära melodier och sätta dem till »Sanger om Zion». Mot dem som hans »ringe Arbeydis spæde Foster skal vilde udqviste, fordi det ikke er overklæd med de gamle og brugelige Kirke-Songis Toner», försummar han icke att påpeka, att »vore Forfædre, som haver digted og sammensat vore Kirke-Psalmer, have brugt den Frjhed, at de ikke haver bundet sig til en, to eller fleere, men frjt taget allehaande Melodier, end ogsaa af lystige og verdslige Toner, som meere end nok er beviseligt». Kingo har av historien också fått rätt, så till vida som hans Aandelige Siunge-Koor just till stor del tack vare dessa populära melodier har fått en så rik användning i danskt andaktsliv.

I det föregående är antytt att Kingos Siunge-Koor var avsett för den dagliga husandakten. Utan tvivel har han inspirerats till detta verk av de bönböcker, på vilka den danska uppbyggelselitteraturen liksom den samtida svenska var synnerligen rik. Professor Andersen påpekar med rätta överensstämmelsen mellan bönböckerna och Siunge-Koor i själva anordningen av stoffet. Aandeligt Siunge-Koors Förste Part innehåller morgon- och aftonsånger för varje dag i veckan, jämte omdikningar av de sju botpsalmerna, ävenledes fördelade på veckans sju dagar. Denna del svarar sålunda mot bönböckernas dagliga morgon- och aftonböner. Professor Andersen förmodar, att det varit Kingos avsikt att fortsätta med motsvarigheter till bönböckernas övriga gängse avdelningar: botböner, böner vid skriftermål och nattvardsgång, böner i privatlivets särskilda förhållanden och angelägenheter, böner för särskilda yrken och stånd o. s. v. Kingo har emellertid icke fullföljt sin avsikt. Endast till en del av bönerna i dessa ovannämnda avdelningar har han skapat motsvarande psalmer, och vad han härav hunnit få färdigt, har han samlat och utgivit i Siunge-Koors Anden Part. Man önskar, att professor Andersen före-

tagit en mera ingående undersökning av de Kingoska psalmernas förhållande till bönelitteraturen. Ett dylikt studium skulle varit av synnerligt intresse och säkerligen mycket givande. Redan vid en flyktig genomläsning av Siunge-Koor finner man talrika tankar och motiv, som igenkänns från tidens bönelitteratur.

Den kanske mest intressanta delen av professor Andersens inledning är den framställning av danskt fromhetsliv från reformationen till Kingo han giver som bakgrund för sin analys av Kingos fromhetstyp. Det var särskilt två företeelser, som satte sitt särmärke på denna tids fromhet: den såsom reaktion mot den ortodoxa kristendomens säkerhet och ytlighet framträdande botstämningen samt den av engelskt inflytande präglade retoriska förkunnelsen. Andersen påvisar hurasom här på ortodoxiens egen mark växte fram en betydelsefull reformatorisk rörelse, som syftade till en djupare personlig tillägnelse av kristendomen än den som ortodoxiens objektivitet och starka betonande av rätt lära och regelrätt kyrklighet kunde skapa. Framför allt lade den vikt vid fördjupat skuldmedvetande och allvarlig bot. Men då den tillika starkt betonade människans egen totala oförmåga, blev följden en andlig passivitet, som verkade förlamande på det religiösa livet. Denna motvägdes emellertid i viss mån av den samtidigt framträdande »engelska» predikan, som i motsats till den ortodoxa förkunnelsens kyliga objektivitet genom starkare apell till det praktiska fromhetslivet sökte fånga åhörarnas intresse och så väcka dem till sann bot och djupare gudsfruktan.

Inledningens tredje del ägnas åt en analys av Kingos andliga diktning. Någon litteraturhistorisk eller estetisk värdering av psalmerna har professor Andersen icke avsett att giva. Dock bjuder framställningen på många värdefulla bidrag till en sådan. Huvudvikten faller emellertid på teckningen av Kingos fromhetstyp, sådan den framträder i hans psalmer, särskilt i Siunge-Koor, och professor Andersen visar här, huru Kingos andliga diktning är ett samlande uttryck för det värdefulla i hela den föregående kyrkliga utvecklingen efter reformationen.

Sigfrid Estborn.

Recensioner.

Pastoralt.

E. Eidem: Herdabrev till kyrkans tjänare inom Uppsala ärkestift. Sv. Kyrkans Diakonistyrelsens bokförlag. 95 s. kr. 1:75.

»Samling och fördjupning i och omkring det direkt och centralt kristligt-religiösa, det är framför allt detta, som göres oss behov.» Så sammanfattar den nyutnämnde Ärkebiskopen i sitt herdabrev, sin uppfatt-

ning av det kristna och kyrkliga lägets första och väsentligaste krav på kyrkans tjänare.

Den hälsning riktad främst till Ärkestiftets prästerskap, han utfärdat vid sin ämbetsstillträdelse, är det bästa beviset för huru djupt rotad i Ärkebiskop Eidem denna uppfattning av läget är. Ty till samling och fördjupning omkring det direkt och centralt kristligt-religiösa uppfordrar själva herdabrevet, liksom det vill

förhjälpa därtill. Huvudparten av brevet utgör en bibelmeditation över Kol. 3:3. Till denna knyts endast sparsamma antydningar om till prästämbetet och kyrkans yttre liv hörande sidor. Huvudintresset tilldrar sig vad som här säges om predikan och den liturgiska tjänsten. Ett utdrag ur herdabrevets uttalande i det sista stycket meddelas i denna Tidskrifts nummer, med ben. tillåtelse.

Ett originellt herdabrev är det, starkt genom sin personliga stil och sin koncentration kring det centralt kristna.

A. A.

Hymnologi.

Axel Malmberg: Assar Lindeblad. Missionens förste sångare i vårt land. S. K. Diakonistyrelsens Förl. 160 s. Kr. 3:—.

Assar Lindeblad har sjunkit i en oförtjänt glömska. Det finns annars många anledningar att minnas honom: han har givit oss den första Schartaubiografien, vilken alltid kommer att bära klassicitetens prägel, han var Tegnérns vän, protegé och beundrare och han var missionens förste sångare i vårt land.

Det är framför allt det sista draget hos Assar Lindeblad, som lockat stadskommunister Axel Malmberg i Trälleborg till det förtjänstfulla arbetet att ur glömskan framhämta bilden av denne pojkkaktige, evigt studentikose präst, som var så djupt kristen och så äkta konstnärslig.

Levnadsteckningen har många förtjänster, men framför allt kommer den naturligtvis att hälsas med glädje av alla missionsvänner. Detta hindrar dock ingalunda, att även den personhistoriskt intresserade med utbyte kommer att läsa boken. För övrigt kan den anbefallas åt var och en, som intresserar sig för vår Kyrkas historia och dess mera framträdande personligheter.

G. R.

För blandad kör.

Altclassische Messen in stile antico. Nr 11—17. Breitkopf und Härtels Verlag, Leipzig. à RM. 1:50.

Arnold Mendelssohn: Silesius-Motetten à RM. 1:20.

Breitkopf och Härtel har utökat sitt bibliotek »Altclassische Messen», för sopran, alt, tenor och bas med ytterligare sju nummer: två mässor av Hassler (1564—1612) en av vardera Orlando di Lasso (1522—1594), de Viadana (1564—1645) Gabrieli (1510—1586), Felix Anerio (1567—1620). D:r H. Bäuerle har med stor förstäelse redigerat och försett dessa korta mässor med tempobeteckningar och föredragstecken samt överfört dem till modern notation i klaverutdrag. Lämpligheten av detta senare kan visserligen diskuteras, men utgivarens synpunkt att göra dessa små mästerverk tillgängliga för envar är mycket förstäelig och erkännansvärd. Det är också med stor tacksamhet man tager emot dessa nytgivningingar.

Samtliga mässor, alla hållna i mycket knapp form, ha skrivits och även nu utgivits för liturgiskt bruk. Credosatsen har tyvärr i samtliga av olika skäl uteslutits av utgivaren. För den, som vill göra sig förtrogen med 1500-talets kyrkomusikaliska uttryckssätt, äro dessa mässor ett lämpligt studiematerial. De äro för övrigt jämförelsevis lätta att utföra och lämpa sig för våra körer som förstudier till Palestrinas och andra mästars a capellaverk. Jag vill särskilt framhålla den förunderligt sköna »Missa Octavi toni» av Felice Anerio, en lärjunge till Nanino och Palestrinas efterträdare som påvliga kapelletts tonsättare och den ljusa, kärnfulla »Missa brevis» i hypomixolydisk tonart av Francisco Anerio. Utgivaren har i ett förord framlagt sina åsikter om utförandet av gammalklassisk musik, och jag kan ej neka mig att ur detta anföra följande: »Huvudsaken är och förbliver den heliga texten, musiken är det ur det mogna efter-

sinnandet inför textorden framsprungna inklädandet i toner, varför uppgiften vid varje reproduktion är, att liksom utläsa och förstå musiken ur texten. Föredraget av helig musik är därför det yttre, i toner betygade uttrycket för det inre betraktandet av textens ord, grundtonen är helig bönestämning, känslan är väsentligen ödmjukhet och barnslig glädje. — Intonationens renhet, tonens fasthållande, bindande och bärande äro tillräckliga stöd-punkter för ett riktigt, sant och skönt föredrag av äldre sång.»

Samma förlag har också utgivit två motetter av Arnold Mendelssohn: »Jetzt sind die Welt recht neu getan» och »Ich danke dir für deinen Tod», båda välklingande och välskrivna, men utan anspråk på någon större originalitet.

Josef Hedar.

*Diakonistyrelsens hymnserie,
Svenska kyrkans Diakonistyrelsens Bok-
förlag. Lösblad à 10 och 15 öre.*

Särskild uppmärksamhet påfordrar Diakonistyrelsens omedelbart före påsken nyutkomna nummer av den fortlöpande serien av kyrkliga a capella hymner. Fem stycken förnämliga klassiska kompositioner med passionsmotiv. De ha visserligen redan förut funnits tillgängliga i Musica sacra, nämligen: Luther-Gesius: Så får jag nu med fröjd och frid, Bach-Wüllner: Min Frälsare, vad själave och Herzogenberg: Ack, hjärtans ve, Guiseppe Corsi: Adoramus, till vilken Musica sacra även har svensk text och slutligen H. Schütz: Hjälp mig, Jesus. De båda sistnämnda synes anmälaren aldeles särskilt tjänliga att utföras vid nattvardsgång, då man så hava kan, under själva distributionen för att ge någon vila under psalmsången. Dessa nytillkomna fullödiga körverk måste hälsas med största tillfredsställelse.

A. A.

För blandad kör och flera instrument.

J. Rosenmüller: Der 138 Psalm für vier Stimmen, zwei Violinen, Violoncello und Generalbass. Herausgegeben v. Fred. Hamel, Nagels Musik-Archiv Nr. 28. Verlag Adolph Nagel, Hannover. Pris 3:— Mk.

Rosenmüllers namn är icke obekant för vårt lands kyrkosångare. Den som stod med i rikskören i Örebro 1930 glömmmer förvisso icke den stora motetten av denne 1600-talets mästare, som utfördes vid söndagens middagskonsert. Den psalm ur psaltaren, nr 138 i vår svenska bibel, med Gloria Patri, som Fred. Hamel utgivit på Nagels förlag, är en bekantskap som är värd att göras av de körledare, vilka längta efter att vid musikstunder och konserter få föra fram körsaker med instrumental ledsagning, men som icke äga alltför stora resurser i fråga om instrumenterna. Här föreligger nu, man kunde väl kalla den en andlig konsert, av verklig konstnärligt innehåll utan oöverstigliga anspråk på kör eller orkester och med en text som låter sig väl och naturligt infogas i många sammanhang. Vad här har sagts bör emellertid icke tolkas såsom vore psalmen endast tjänlig för en relativ liten kör, eller är något speciellt amatörmässigt. De mera homofont hållna satserna och framför allt den praktfulla sista satsen: Gloria Patri, komma förvisso riktigt till sin rätt först med en något större kör. Det vore värdefullt om en sådan »andlig konsert» införlivades med vår kyrkomusikaliska repertoar.

A. A.

För en röst.

Johann Rosenmüller: Lamentationes Jeremiae Prophetæ. Heft. I, II. Herausgegeben v. Fred. Hamel, Nagels Musikarchiv Nr. 27, 28. Verlag Adolph Nagel, Hannover. Mk. 3:— St.

Vid matutinerna under den stilla veckans onsdag, torsdag och fredag intaga de

till profeten Jeremias skrift fogade klagovisorna platsen för läsningarna. De föredragas på för dem säregna recitationsformler. »Deras framträdande lyriska karaktär och gripande innehåll har förskaffat dem», säger P. Wagner, »ett eget sångsätt.» Detta gäller icke blott den gregorianska stilen. Palestrina och hans skola ha lagt orden till grund för körmusik. Dessa Lamentationes synas ock hava varit bland de första texter som lades till grund för »monodisk» komposition. Med denna nya konststart, som föddes i Italien vid 1600-talets ingång, skall Rosenmüller hava kommit i kontakt under sin långa Italiertid. Även om Rosenmüller i sin framställningskonst här griper tillbaka på de tidigare monodisterna, saknas dock ingalunda starka individuella drag. Av Rosenmüllers tonsättning, som förmodligen omfattade samtliga nio läsningarna, återstå numera sex, vilka av Hamel på ett vederhäftigt sätt nu publicerats. A. A.

Giov. Batt. Riccio: Jubilent omnes. Geistliches Konzert für eine Singstimme (Sopran oder Tenor), Flöte, Violine (oder zwei Violinen), Fagott (oder Violoncello) und Basso Continuo (Orgel oder Klavier). Nagels Musik-Archiv. Kr. 7:—. Verlag Adolph Nagel, Hannover.

På Adolph Nagels förlag, Hannover, utgavs år 1931 denna »solokonsert» ur venetienaren Giovanni Battista Riccios »Divine Lodi Musicali» (1620) av Adam Adrio. Såsom utgivaren i förordet nämner, kan denna konsert närmast betraktas såsom ett monodiskt experiment. Något mästerverk är den inte. Tvärtom verkar den ganska naiv. Dock torde den vara användbar i ganska stor utsträckning, då den ej ställer alltför stora fordringar på sina utövare. Text finnes på både latin och tyska. Solostämman, närmast avsedd för tenor eller sopran, ligger så lågt, att den utan svårighet torde kunna utföras

av en ganska djup bas eller alt. Som instruktionerna på titelbladet säga, kunna lätt blåsinstrumenten (flöjt och fagott) utbytas mot stråkinstrument, vilket torde möjliggöra uppförande i större utsträckning. Med generalbasanvisningarna som grund har piano-(orgel-)stämma förslagsvis utarbetats av Friedrich Blume. Som redan nämnts är denna »konserts» rent musikaliska värde ganska ringa; dock torde den för musikhistorici ej sakna sitt intresse. Den är nämligen (enligt Adrio) ett av de tidigaste exemplen på en enstämmig vokalkonsert med tre olika konserterande instrument. O. A.

För orgel.

Johann Nep. David: Choralwerk für Orgel. Edition Breitkopf n:r 5571 o. 5572.

Dessa båda häften innehålla 15 korta »Choralvorspiele, Partiten, Toccaten, Fantasien, Passacaglien u. a.» över koralmelodier, som äro välbekanta även i Sverige.

Vår tids »orgelrenässans» innebär ej blott, att orgeln genom annorlunda disposition och annat registreringsätt befrias från sin något tvivelaktiga roll som imitator och tillåtes vara sig själv. Även på orgelkompositionens område kan man iakttaga en självbesinning, en reaktion mot senare tiders många förvillelser. Här om vittnar bl. a. det återuppvaknade intresset för 16- och 1700-talens koralbearbetningar och de allt talrikare försöken att åstadkomma något nytt i anknytning till dessa förnämliga traditioner.

Föreliggande arbete är ett aktningvärt försök i denna riktning. Det är här ingalunda fråga om ett tafatt kopierande. Nog märker man, att dessa koralbearbetningar ej tillkommit under Bachs tid. Bl. a. på den djärva kontrapunktiken, ej minst på sättet att använda canon, därvid stämmorna stundom tyckas armbåga sig fram tämligen hänsynslöst. Om det hårda och kantiga resultat, som

i några fall blivit följden härav, kan verka avskräckande, så måste dock erkännas, att de flesta numren äro mycket användbara både som postludier och som konsertnummer. De komma säkerligen att uppskattas av dem, som längta efter friskare vindar inom orgelkonsten.

A. R—k.

Camillo Carlsen. Fra Davids Salmer, karakterstykker for Harmonium. Op. 44. A.-B. Nordiska Musikförlaget, Sthlm. Pris kr. 3:50.

Skulle några förebilder till föreliggande orgelmeditationer sökas, kan man knappast undgå att tänka på »Davids 94 Psalm» av Reubke och Mallings bibliska stämningbilder. Dock möter här ett helt annat musikerkynne: tonsättaren, som är organist i Roskilde domkyrka, visar här prov på en halvt improviserande orgelstil och en fri kontrapunktisk motivbehandling av ställvis bestickande verkan. Han kommer givetvis icke upp till exempelvis Reubkes monumentala fantasi, vilket ju heller icke är att begära i dessa jämförelsevis korta stycken, men inom ramen för dessa tonsättningar för *harmonium* finnas sådana som med största fördel låta sig utföras på stor orgel. Ja, jag skulle vilja säga, att vissa av dessa stycken *kräva* en väl avvägd registrering för att fullt komma till sin rätt. Till postludier lämpa sig somliga av dem utmärkt. Summa summarum: ett orgelhäfte som våra kyrkomusici ej böra underlåta att skaffa sig. Bekantskapen är värd att göra.

Jacob Nyvall.

Instrumentalmusik.

Johann Sebastian Bach: Trio-Sonate, D-moll, für zwei Violinen, Klavier oder Orgel, Violoncello ad libitum. Nagels Musik-Archiv. Kr. 49:—. Verlag Adolph Nagel, Hannover.

Härmed en komposition av J. S. Bach, en trio-sonat i d-moll, för första gången

utgiven till praktiskt bruk av prof. Hermann Keller, Stuttgart. Partituret är förut meddelat av Max Seiffert (i *Jahrbuch der Musikbibliothek Peters*, 1904). Äktheten av denna sonat är mycket omstridd. Manuskriftet anger nämligen en Mons. Bach som kompositör. Mycket talar dock (enl. Keller) för att Johann Sebastian Bach är upphovsmannen. Sonaten, som består av fyra satser med tempobeteckningarna *Adagio*, *Allegro*, *Largo* och *Vivace*, är, så vitt anmälaren kan bedöma, ett ur musikalisk synpunkt synnerligen förnämligt verk. Vissa partier, exempelvis delar av sista satsen, äro av utomordentlig skönhet. Cellostämman torde utan menlig inverkan på helhetsintrycket kunna uteslutas. Ehuru ingalunda lättspelt rekommenderas denna komposition på det allra livligaste. Även om kompositören skulle vara någon annan än J. S. Bach, vore fördenskull dess musikaliska värde ej mindre. O. A.

Kyrkokonst.

Curt Horn, Das Christusbild unserer Zeit. Furche-Kunstverlag, Berlin 1930.

D:r Curt Horn, pastor i Nya kyrkan i Berlin, är en av förgrundsfigurerna i det protestantiska Tysklands reformsträvanden på den kultiska konstens område. Sedan snart tio år tillbaka utger han tidskriften *Kunst und Kirche*, där han flera gånger behandlat kyrkliga konstfrågor av praktisk och teoretisk natur både ur historisk och modern synpunkt. För två år sedan utkom en intressant studie av honom, *Das Christusbild unserer Zeit*, som först nu har kommit red. till handa.

Horn är en entusiastisk anhängare av den moderna expressionistiska konsten. Han ger i sin bok först en återblick på Kristus-framställningens historia och går sedan till rätta med 1800-talets slätstrukturerade produkter. I det därpå följande kapitlet om vår tids förutsättningar för en ny Kristusframställning söker han upp-

visa, hur expressionismen reagerat mot 1800-talets materialism och religiösa likgiltighet och istället söker återge, »icke det som synes, utan det som är», för att tala med Fischer-Trachau. Förf. demonstrerar slutligen för oss några av de yngre tyska konstnärerna, som sysslat med religiös konst. Denna framställning skiljer sig fördelaktigt från många arbeten med detta ämne, som sett dagens ljus under de sista åren. Horn är saklig, vederhäftig och äger en konstnärlig känsla, som hindrar honom att betrakta tingen alltför litterärt. För en nutida tysk är det givetvis svårt att objektivt kunna överblicka expressionismens religiösa konst. Krigets nöd och de sedan följande andliga omvälvningarna ha gripit folket på ett sätt, som vi knappast kunna fatta. Ett uttryck för denna känsla av ångest och osäkerhet är just den tyska expressionismens Kristusframställningar. Till sin natur är den långt ifrån evangelisk; kristen tro och känsla för kultens krav saknas naturligtvis. Hartlaub har i en intressant studie, *Kunst und Religion* (1910), betecknat denna obestämda och svävande känsla för praereligiös. Med en viss överlägsenhet har sedan Paul Fechter, en av expressionismens apostlar, kallat den »sublimerade religiösa strävanden», och typiskt har van Gogh bekänt: »Jag är en troende i min otrohet». I denna konst blir Kristus och de religiösa gestalterna uttryck

för konstnärens egen ytterst starkt personligt färgade livsåskådning och för hans individuella själsstämningar. Dessa synpunkter har Horn knappast velat tangera — en av bokens uppgifter är nämligen att söka föra konstnärerna närmare de religiösa ämnena och på detta sätt åstadkomma ett samarbete mellan kyrkans representanter och målare och bildhuggare.

Den moderna tyska Kristusbilden är trots allt en mycket intressant företeelse. Verk ha här skapats av stort värde framför allt av män som Nolde och Jaeckel. Världskriget kastar dock ännu en hemsk skugga, som man särskilt ser av sådana verk som Heckels madonna eller Schmidt-Rottlufs Kristushuvud (1918), vilket i sin gräslighet uttrycker vild förtvivlan och nattsvart pessimism. Man har i detta sammanhang talat om »indirekta Kristusbilder» och därmed velat beteckna, att det religiösa motivet blott är en omklädnad för aktuella upplevelser. Kokoschkas Pietà kan t. ex. lika väl föreställa, hur en soldat dör i moderns armar. Å andra sidan ha själva krigsbilderna stundom fått en religiös fördjupning och betydelse t. ex. Fischer-Trachaus »Kriegergedächtnismal».

Horns mycket läsvärda bok framträder i en vacker modernistisk utstyrelse och med omsorgsfullt återgivna bilder, vilket gör den särskilt värdefull.

Bengt Cnattingius.

Till prästräktens historia.

I Prosten Lenströms¹ översättning av Löhes *Den evangeliske prästen* (Stockholm

¹ Prosten Carl Julius Lenström, * 1811, † 1893 såsom kyrkoherde i Väster-Lövsta av ärkestiftet, fil. jubeldoktor och teol. doktor, var en flitig skriftställare. Han var såsom docent i Uppsala utgivare av den litterära tidskriften *Eos* (1839—40). Om honom se Ärkestiftets herdaminne 4 sid. 287 ff.

1853) finnes i de av översättaren gjorda tilläggen med hänsyn till svenska förhållanden på s. 254 under not 33 några upplysningar om prästräkten vid förra seklets mitt, som utan att på något sätt vara sensationella dock kunna ha ett visst intresse för den av kyrklig kulturhistoria intresserade. Vi avtrycka här hans ord i den mån de beröra svenska förhållanden.

»Hos oss är ingen svårighet i avseende på prästens klädnad. Utom templet begagnas vid högtidliga tillfällen, utom ämbetsförrättningen den vanliga prästrocken med ståndkrage och kapp samt krage, stundom även kaftanen, som ger ett ärevördigt utseende. Kortbyxor ävensom fracken torde nu i vårt land ingenstädes bland prästerna förekomma och det med rätta. Utom templet, altare och predikstol få aldrig mässkläderna begagnas.»

Av detta framgår att ännu vid seklets mitt känslan för prästkappan såsom en del av ståndsdräkten var levande. Den skånske riksdagsprosten Schönbeck berättar för övrigt i sina memoarer (utg. under titeln Prelater)², huru Ärkebiskop Sundberg, den dag han utnämndes till Talman, infann sig till plenum med ordnar och iförd prästkappa. En sista rest av kappans egenskap av ståndsdräkt finna vi i den ännu understundom brukade seden, att präster vid sitt eget bröllop under den kyrkliga akten använda kappan.

Då Lenström nämner, att kaftanen givver ett mera ärevördigt utseende än »den vanliga prästrocken», kunde man tänka sig, att han därmed åsyftar den fotsida talaren, som i så fall skulle varit brukad ännu vid det förra seklets mitt. Trol-

² H. Schönbeck, Prelater, Sthlm. 1927, s. 150.

gare är dock, att kaftanen fullständigt motsvarat det plagg vi nu kalla prästrock, även om den i allmänhet varit något längre men ingalunda fotsid. Däremot torde den »vanliga prästrock» Lenström talar om ha varit en bonjour, med nedfälda slag, till vilken bars väst med ståndkrage och prästkrage. Denna dräkt möter på ett flertal prästporträtt från seklets mitt. Det kan vara av intresse att observera huru domprosten Torén i Uppsala på det porträtt av honom, som finnes införd i den honom 1903 tillägnade festskriften, är iförd just bonjour och prästkrage men därtill vanlig ringad väst. Utvecklingen har ju annars gått i den riktningen, att prästens vardagsdräkt fullständigt sekulariserats och att prästrocken, d. v. s. kaftanen vid högtidliga tillfällen blivit den vanliga dräkten även om fracken numera ej torde vara fullt så sällsynt bland prästerskapet som på Lenströms tid. Förbudet mot mässklädernas användande utom kyrkorummets har ej varit lagligen fastställt, deras förekomst på predikstolen är också annorstädes omtalad (bl. a. hos N. Söderblom). Julottan torde i de flesta fall varit den enda gudstjänst vid vilken detta bruk förekom. Kanske ett sista relik av denna gudstjänsts ursprungliga karaktär av juldagens första mässa.

Harald Andersson (Lund).

Psalmvalet i folkskolorna.

Genom benäget påpekande från H. H. Biskopen i Växjö har Red. fått meddelande om att biskopsmötet under år 1931 upptagit frågan om psalmvalet i skolorna till behandling och därvid beslutat föreslå följande trettio psalmer och psalmverser till inlärande:

3: 7; 16: 1; 22; 24: 1, 5; 33; 45: 8; 50: 3; 53: 1; 55; 63: 13—15; 66; 77: 6; 89; 94; 102: 1; 119; 124; 138: 1—3; 224: 1—3; 268;

306: 5; 394: 1; 420: 1—2; 421; 424: 1, 5—7; 434; 442: 8, 9; 486: 1, 4, 7; 500: 5—7; 533: 1, 7—9.

Dessutom föreslogos följande: 1: 7; 28: 6; 51: 1—3; 69: 3; 76: 8; 86: 1; 102: 4—5; 106: 4; 118: 1, 3; 120: 8, 9; 134: 1—3; 141: 9—14; 150: 1; 187: 7—10; 204: 2, 3; 211: 4, 5; 213: 1—3; 221: 1—3; 224: 4; 228; 250; 257: 10—11; 260: 1; 272: 1—3; 285: 6; 394: 1—3; 426: 3—5; 439; 484: 1—4; 504; 542: 1—2; 547; 568; 628.

Meddelanden.

Val. Till innehavare av förenade tjänster ha utsetts: i Bygdeå, Vbl., G. B. Lundquist, Sidensjö; i Gullabo, Klm., K. Lindahl, Vissefjärda; i Mogata, Östg., O. Renberg, Borgvattnet; i Skelvum, Skb., G. Thorsell, Rångedala; i Ludgo, Söd., G. Holmberg, Angelstad; i Altuna, Västn., R. Jansson, därst.; i Essunga, Skb., W. Tisell, Gärdserum; i Villberga, Upps., E. F. Larsson, Skederöd. Till kantor i Äspult och Linderöd har valts: fröken B. Lövdahl, därst.; till organist i Solna, Sthlm, musikdirektör J. Nyvall, därst.

Rättelse. Genom ombrytningsfel i notisen i förra numrets meddelanden om den ombyggda Hälsingborgsorgeln kommo stämmorna Violin, Salicional och Voix celeste att tillhöra andra manualen i st. f. tredje manualen.

Arssammanträde med Lunds Organist- och Kantorsförening hålles i Trälleborg

den 12—13 juli. Konsert hålles, varvid medverka bl. a. professor O. Olsson, och musikdirektör R. Blennow, Astorp. Den 13 anordnas utflykt till Maglarp och St. Hammars kyrkor.

Allgemeine Cäcilienverein für Deutschland, Österreich und die Schweiz, avhåller sin 25 generalförsamling i Regensburg 10—13 juli. Sammankomsten står under det samlande temat: Den gregorianska koralen såsom jordmän för den polyfona kyrkomusiken och den tyska kyrkovisan. Medverkande körer äro Regensburgs och Münchens domkyrkokörer. Föredragshållare: M. v. Witowski, Weingarten, A. Schmitz, Breslau, K. G. Fellerer, Freiburg (Schweiz). Meddelanden från Hapag-Reise und Verkehrsbüro, Regensburg, Maximiliansstr. 29.

Nya orglar.

Från Herman Nordfors & Co.

I *Eftra kyrka*, Göteborgs stift.

Disposition: Manual I Borduna 16' den gamla, Principal 8', ny, Gamba 8', den gamla, Dolce 8', den gamla, Flöjt-harmonick 8', ny, Oktava 4', ny, Rauschkvint 2 kor, ny, Trumpet 8', ny, Manual II Violin-principal 8', den gamla, Voixretusa, Salicional 8', den gamla, Voix-céleste 8', ny,

Eolin 8', ny, Rörflöjt 8, den gamla, Violin 4', ny, Flûte-Oktaviant 4', den gamla, Valtflöjt 2', ny. Pedal: Subbas 16', ny, Violon 16', ny, Violoncell 8', den gamla.

Koppel: Usion, Ped. I, Ped. II, Oktavkopp 4'I, Oktavkopp. 16'II—I, Oktavkopp. 16'II, Automatisk-pedalomväxling, 2 fria kombinationer, Tutti, Forte, Mezzoforte, Piano, Utlös, Registersvällare, Crescendo för 2:dra man.

Kyrkokalender

Juli månad.

För veckans morgonböner:

Fred. 1 juli. Sv. psb. 144: 1, 2. 144: 5. Psalt. 86: 1—13. Luk. 3: 1—22.

Lörd. 2. Sv. psb. 23: 1, 2. 23: 3. Psalt. 107: 1—9. Luk. 4: 1—30.

SJATTE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

Högmässa: Psalmer: 431: 4, 5. 144: 1—5. 134: 1. 141: 9—14. (164: 4, 5. 157.) 406: 5.

Allmän Kyrkobön: Alternativ I. Hymn: J. S. Bach: O kärlekseld, uppvärm vårt

sinn. (Sv. psb. 135: 3.) Kyrkosångsförbundet. Postludium: Reger: Es ist das Heil uns kommen her. (Universaled. n:r 1933.)

Aftonsång: 206: 1—5. 294: 4—6. 443: 2.

Grön skrud.

För veckans morgonböner:

Månd. 4. Sv. psb. 248: 1, 2. 248: 3, 4. Psalt. 63: 2—9. Luk. 4: 31—5: 11.

Tisd. 5. Sv. psb. 177: 4. 177: 5, 6. Psalt. 18: 2—7, 50. Luk. 5: 12—39.

Onsd. 6. Sv. psb. 138: 5, 6. 138: 7. Psalt. 19: 8—15. Luk. 6: 1—19.

Torsd. 7. Sv. psb. 239: 1. 239: 7. Psalt. 113: 1—8. Luk. 6: 20—49.

Fred. 8. Sv. psb. 191: 1, 2. 191: 6. Psalt. 32: 1—8. Luk. 7: 1—23.

Lörd. 9. Sv. psb. 326: 1, 2. 326: 3, 4. Psalt. 33: 1—12. Luk. 7: 24—50.

KRISTI FÖRKLARINGSDAG.

Högmässa: Psalmer: 328: 3. 523. 48: 7. 128: 4—8. (157: 8, 9. 153.) 265: 1—3. Allmän Kyrkobön: Alternativ II. Hymn: Gastoldi: I dig är fröjden, 1:a v. (D.) Postludium: Otto Olsson: Creator alme siderum. (Ur Greg. melodier för orgel.)

Aftonsång: Psalmer: 141: 1—11. 523: 2, 3. 643: 5—7. Postludium: Fischer: Fuga E-dur. (Hamburger o. Wöldike: Orgelmusik n:r 49.)

Vit skrud.

För veckans morgonböner:

Månd. 11. Sv. psb. 523: 1, 2. 523: 3. Psalt. 34: 2—11. Luk. 8: 1—39.

Tisd. 12. Sv. psb. 167: 1, 2. 167: 4. Psalt. 39: 5—14. Luk. 8: 40—9: 17.

Onsd. 13. Sv. psb. 210: 1, 2. 210: 9—11. Psalt. 119: 1—7. Luk. 9: 18—50.

Torsd. 14. Sv. psb. 643: 5, 6. 643: 9. Psalt. 46. Luk. 9: 51—10: 16.

Fred. 15. Sv. psb. 216: 1. 216: 8. Psalt. 51: 3—14. Luk. 10: 17—11: 13.

Lörd. 16. Sv. psb. 268: 1, 2. 268: 3. Psalt. 96: 1—10. Luk. 11: 14—44.

MISSIONSDAGEN.

Ottesången: Predikotext: Jes. 43: 10—12.

Psalmer: 535: 1—3. 539: 1—3.

Högmässa: Predikotext: Joh. 14: 5—7. Psalmer: 118: 1. 139: 1—4. 546: 1. 541: 1—4. (45: 8. 146.) 536: 4. Allmän Kyrkobön: Alternativ II. Hymn: Vulpius: Hedningar alla, loven Gud. (D.) Postludium: J. S. Bach: Preludium, G dur. (Ed. Peters VIII n:r 11.)

Aftonsång: Predikotext: Sak. 14: 7—9. Psalmer 536: 1—3. 537: 1—4. 540: 4. Postludium: Fischer: Fuga d. dorisk (Hamburger o. Wöldike: Orgelmusik n:r 51.) Röd skrud.

För veckans morgonböner:

Månd. 18. Sv. psb. 139: 1, 2. 139: 3, 4. Psalt. 98. Luk. 11: 45—12: 21.

Tisd. 19. Sv. psb. 548: 1, 2. 548: 3. Psalt. 71: 1—6. Luk. 12: 22—40.

Onsd. 20. Sv. psb. 538: 1, 2. 538: 3. Psalt. 119: 9—16. Luk. 12: 41—13: 9.

Torsd. 21. Sv. psb. 536: 1, 2. 536: 4. Psalt. 111: 1—10. Luk. 13: 10—14: 6.

Fred. 22. Sv. psb. 146: 1, 2. 146: 3, 4. Psalt. 102: 2, 3. 12—23. Luk. 14: 7—35.

Lörd. 23. Sv. psb. 638: 1, 2. 638: 4, 5. Psalt. 105: 1—9. Luk. 15: 1—32.

NIONDE SÖNDAGEN EFTER TREFALDIGHET.

Högmässa: Psalmer: 207: 1, 2. 430: 7—10. 306: 5. 421: 2—5. (164: 4, 5. 157.) 614: 6.

Allmän Kyrkobön: Alternativ I. Hymn: J. S. Bach: Sv. psb. 206: 2—3. (Hymnarium n:r 285.) Postludium: Bach: Preludium och fuga, G dur. (Edit. Peters VIII.)

Aftonsång: Psalmer: 611: 1—4. 614: 5, 6. 461: 7, 8.

Grön skrud.

För veckans morgonböner:

Månd. 25. Sv. psb. 430: 10. 430: 11. Psalt. 145: 8—14. Luk. 16: 1—31.

Tisd. 26. JAKOB, APOSTEL. Sv. psb. 172: 1. 172: 7, 8. Psalt. 139: 1—12, 23, 24. Luk. 17: 1—37.

Onsd. 27. Sv. psb. 206: 1, 206: 4, 5. Psalt.
119: 89—94. Luk. 18: 1—30.
Torsd. 28. Sv. psb. 306: 1, 306: 4, 5. Psalt.
73: 1—3, 23—28. Luk. 18: 31—19: 10.
Fred. 29. OLSMASSA. Sv. psb. 274: 3, 4.
274: 5. Psalt. 130. Luk. 19: 11—40.
Lörd. 30. Sv. psb. 25: 1, 2, 25: 3. Psalt.
95. Luk. 19: 41—20: 19.

*TIONDE SÖNDAGEN EFTER TREFAL-
DIGHET.*

Högmässa: Psalmer: 172: 1—3, 426: 3—5.
131: 1, 2, 385: 5—7, (154: 9, 10, 158.)
226: 7. Allmän Kyrkobön: Alternativ III.
Hymn: Biordi: Jerusalem vänd åter.
(Musica sacra 179 el. 180. (Postludium:
Weckmann: Ach wir armen Sünder.
(Choralvorspiele alter Meister.)
Aftonsång: Psalmer: 527: 1—5, 387: 6—8.
426: 5.
Grön skrud.

Augusti månad.

För veckans morgonböner:

Månd. 1 aug. Sv. psb. 421: 1, 2, 421: 3.
Psalt. 145: 15—21. Luk. 20: 20—21: 4.
Tisd. 2. Sv. psb. 212: 1, 212: 4. Psalt.
90: 1—14. Luk. 21: 5—36.
Onsd. 3. Sv. psb. 275: 1, 275: 6, 7. Psalt.
119: 169—176. Luk. 21: 37—22, 23.
Torsd. 4. Sv. psb. 226: 1, 2, 226: 6, 7. Psalt.
121. Luk. 22: 24—53.
Fred. 5. Sv. psb. 170: 1, 170: 4, 5. Psalt.
143: 1—8. Luk. 22: 54—23: 26.
Lörd. 6. Sv. psb. 264: 1, 2, 264: 3. Psalt.
148: 1—4, 11—14. Luk. 23: 27—56.

*ELFTE SÖNDAGEN EFTER TREFAL-
DIGHET.*

Högmässa: Psalmer: 183: 1—2, 170, 328: 2,
3, 430: 8—11, (154: 9, 10, 158.) 306: 5.
Allmän Kyrkobön: Alternativ III. Hymn:
W. Frank: O Gud, vår Gud, miskunde-
lig. (D.) Postludium: Bach: Canzona, d-
moll. (Ed. Peters IV.)
Aftonsång: 200: 1—4, 144: 5—8, 170: 5.
Grön skrud.

För veckans morgonböner:

Månd. 8. Sv. psb. 425: 1, 425: 3, 4. Psalt.
36: 2—10. Luk. 24: 1—31.
Tisd. 9. Sv. psb. 176: 2, 176: 9, 10. Psalt.
42: 1—6. Luk. 24: 32—53.
Onsd. 10. LARSMÄSSA. Sv. psb. 289: 3, 4.
289: 7. Psalt. 71: 17—23. Apg. 1: 1—26.
Torsd. 11. Sv. psb. 224: 1, 2, 224: 3. Psalt.
16: 1—11. Apg. 2: 1—36.
Fred. 12. Sv. psb. 144: 5, 6, 144: 7. Psalt.
4: 2—9. Apg. 2: 37—3: 10.
Lörd. 13. Sv. psb. 328: 1, 2, 328: 3. Psalt.
24: 1—10. Apg. 3: 11—26.

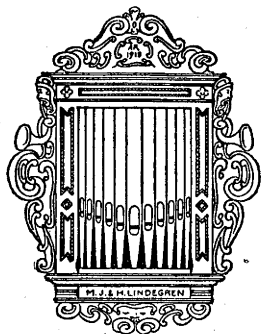
*TOLFTE SÖNDAGEN EFTER TREFAL-
DIGHET.*

Högmässa: Psalmer: 328: 3, 329: 1—3,
330: 1, 2, 297: 7, 8, (154: 9, 10, 158.) 1: 7.
Allmän Kyrkobön: Alternativ III. Hymn:
Pretorius: Ack Gud, du kärleksrike. (Mu-
sica sacra nr 192.) Postludium: Bach:
O Gott, du frommer Gott, koralvariatio-
ner. (Ed. Peters V.)
Aftonsång: Psalm: 16: 1, 2, 137: 1—2,
443: 1, 2.
Grön skrud.

För veckans morgonböner:

Månd. 15. Sv. psb. 424: 1, 424: 4, 5. Psalt.
103: 1—13. Apg. 4: 1—31.
Tisd. 16. Sv. psb. 167: 6, 7, 167: 8. Psalt.
30: 2—13. Apg. 4: 32—5: 16.
Onsd. 17. Sv. psb. 297: 7, 297: 8. Psalt.
37: 1—6, 23—28. Apg. 5: 17—6: 7.
Torsd. 18. Sv. psb. 220: 1, 220: 7. Psalt.
18: 29—35, 47. Apg. 6: 8—7: 29.
Fred. 19. Sv. psb. 146: 6, 7, 146: 8, 9.
Psalt. 22: 24—32. Apg. 7: 30—53.
Lörd. 20. Sv. psb. 269: 1, 2, 269: 3. Psalt.
65: 2—9. Apg. 7: 54—8: 13.

Övriga uppgifter för augusti månad in-
flyta i augustinumret, som utkommer den
1. (D.) betecknar hymner, som utgivits å
Diakonistyrelsens förlags prisbilliga serie.
De nytestamentliga periköperna för vec-
kans morgonböner äro hämtade ur E.
Eidems: Vår frälsnings evangelium.

M. J. & G. Lindegren

Orgelbyggare

Göteborg

Telefon 426 33.

Postadress: Göteborg 7. Telefon 426 33

Tillverkning av Piporglar enligt tillförlitliga, länge beprövade system, anpassade efter vårt lands klimatiska förhållanden. Alla delar tillverkas omsorgsfullt och av bästa material. Egen tillverkning av pipor.

Våra orglar hava av herrar musikkdirektörer och organister erhållit de högsta vitsord för såväl vacker intonation som exakt och behaglig funktion.

Renoveringar och omstämningar utföras omsorgsfullt.

Herman Nordfors & Co. PIPORGELFABRIK LIDKÖPING

Tel. Kontoret 145.

Tel. Bostaden 592.

Tillverkar piporglar efter nyaste konstruktioner. Moderniseringar, insättning av elektrisk bälgdrift och stämningar utföras omsorgsfullt. Finaste intyg från framstående musici. Dispositions- och kostnadsförslag på begäran omgående gratis.

LEDIGFÖRKLARADE KYRKOMUSIKERTJÄNSTER

A. Enbart kyrkliga tjänster

Klockare- och organisttjänsterna

I Mjällby (adr. Lister-Mjällby, Blekinge län) sökes senast 5 juli. Lön 2,100 kr. + 2 ålderstillägg å 250 kr.

I Skellefteå landsförsamling (adr. Skellefteå) sökes senast 10 juli. Lön 3,000 kr. Se annons.

I Rydboholms kyrka (adr. Rydboholm) sökes senast 22 juli. Lön 800 kr.

B. Förenade med folkskolläraretjänster.

I Grinstad (adr. Dals Grinstad, Älvsborgs län) sökes senast 21 juni. Skolform C1. Lön 600 + andel från donationsgård.

I Sibbarp (adr. Risen, Hallands län) sökes senast 22 juni. Skolform C1. Lön 600 kr.

I Skultuna (adr. Skultuna, Västmanlands län) sökes senast 4 juli. Skolform B1. Lön 500 kr.

I Alskog (adr. Garda, Gotlands län) sökes senast 5 juli. Skolform B2. Lön 300 kr.

I Häggum (adr. Skultorp, Skaraborgs län) sökes senast 12 juli. Skolform B2. Lön 530 kr.

Klockare- och organistbefattningen

i Skellefteå landsförsamling kungöres härmed till ansökan ledig 42 dagar från första införandet härav i Post- och Inrikes Tidningar.

Löneförmåner 3,000 kr., bostad i klockaregården och boställsjord. Tillträdestid 1 Januari 1933.

Ansökningshandlingar insändas till kyrkorådet, adr.: Skellefteå.

Skellefteå landsf. den 24 Maj 1932.

K. A. Fellström.
Kyrkoherde.

SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV ~ SKRIFTSERIE ~

N:o 1. Om predikoberedelsen

Av Henrik Hägglund. 50 öre.

N:o 2. Den gregorianska sången

En kortfattad orientering i den gregorianska koralens liturgiska och musikaliska värld. Av Knut Peters. Häft. 3: 50, inb. 4: 50.

N:o 3. Från Luther till Bach

Liturgisk-musikaliska studier från den evangeliska kyrkosångens tid. Av F. M. Allard. 9 portr. Häft. 3: 75, inb. 4: 75.

SVENSKA KYRKANS
DIAKONISTYRELSES BOKFÖRLAG

För Kyrkomusici

MISSALE för Svenska Kyrkan. Häft. kr. 8:—, klotb. m. röd snitt kr. 12:—, klotb. m. guldsnitt kr. 14:—, chagrinsband m. guldsnitt kr. 20:—.

VESPERALE för Svenska Kyrkan. Häft. kr. 5:—, klotb. m. röd snitt kr. 8:—, klotb. m. guldsnitt kr. 10:—, chagrinsband m. guldsnitt kr. 16:—.

PSALTERIUM för Svenska Kyrkan. Häft. kr. 6:—, klotb. m. röd snitt kr. 10:—, chagrinsband m. guldsnitt kr. 19:—.

HYMNARIUM för Svenska Kyrkan. I—II. Häft. kr. 11:—, inb. i 2 klotb. kr. 20:—.

DEN SVENSKA KORALBOKEN. Med nya Psalmer (Ps. 1—673). Jämte fullständig text. Klotb. kr. 21:—. (Ps. 1—500). Klotb. kr. 15:—. (Ps. 501—673). Klotb. kr. 8:—.

KORALBOK för skola och hem jämte Stycken ur Svenska Mässan. (Ps. 1—673). Red. av *Otto Olsson*. Endast första versens text av koralens huvudsalm. Klotb. kr. 6:—, skinnb. kr. 12:—. (Ps. 501—673). Häft. kr. 1:—, kart. kr. 2: 25.

MODULATIONER OCH PRELUDIER. Av *Otto Olsson*. Kr. 1: 50.

FEMTIO KORALFÖRSPEL. Av *John Morén*. Kr. 2: 50.

KORALFÖRSPEL utgivna av Ärkestiftets organistförening.
Del I. 40 koralförspel. Kr. 2: 25.
Del II. 40 nya koralförspel. Kr. 2: 25.

PRELUDIER PÅ KORALMOTIV. Studier. Av *Daniel Rudin*. Kr. 3:—.

MELODIPSAIMBOK. Fullständig text. Melodistämman införd till varje psalm kombinerad med första versens text. Klotb. kr. 3: 75, skinnimitation m. röd snitt kr. 4: 50, skinnimitation m. guldsnitt kr. 6:—, chagrinsband m. skimmersnitt kr. 9:—. Med *Melodier till Svenska Mässan* enl. Missale resp. 75 öres förhöjning å förutnämnda priser. *Melodier till Svenska Mässan*. Häft. 75 öre, mjukt klotb. kr. 1: 25.

KYRKLIG SÅNG för ungdom i församling, skola och hem. Musik och text. Klotb. kr. 8: 50, klotb. m. skinnrygg kr. 10: 50, chagrinsband m. guldsnitt kr. 16:—.

PSALMER OCH SÅNGER för barn. Söndagsskolsångbok. Musikbilaga. Kart. m. klotrygg kr. 3: 50, helt klotb. 4 kr.

SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV. Av *Edo. Rodhe*. Kr. 12: 50.

SVENSK PSALM OCH ANDLIG VISA. Svensk psalmhistoria. Av *Emil Liedgren*. Häft. kr. 12:—, inb. kr. 14:—.

S:T JACOBS KYRKOORGEL. 1644—1930. Av *Waldemar Ahlén*. Illustr. Kr. 1: 75.

KYRKKLOCKOR, KLOCKARE OCH KLOCKSÄGNER I DALARNE. En studie. Av *Mats Amark*. Illustr. Kr. 6: 50.

DEN HELIGA SÅNGEN. En sångarhälsning till kyrkokörer och kyrkliga ungdomskretsar. Av *Paul Nilsson*. Kr. 1: 50.

MINNEN FRÅN MIN BARNDOMS- OCH UNGDOMSTID. Av *Albert Schweitzer*. Övers. fr. tyskan. 2:a uppl. Kr. 1:75.

KÖRSÅNGER (å capella) för gudstjänstligt bruk. 16 nummer. Av *C. Bohlin*. Kr. 3:—.

IN MEMORIAM S:TÆ BIRGITTÆ. Sekvenser, antifoner och hymner ur Vadstena klostrets sångskatt. Av *Anders Jobs* och *Hugo Berggren*. 2:a uppl. Kr. 1:—.

UNDER VÅGEN. Julsånger m. m. 28 nummer. Av *R. Kihlberg*. Kr. 2: 50.

MOTETTER OCH HYMNER. Av *John Morén*. Kr. 3:—.

ADVENTS- OCH JULSÅNGER för blandad kör och orgel. Av *Otto Olsson*. 2:a uppl. Kr. 3:—.

HYMNER FÖR KYRKOKÖRERNA. Ur det rika material, som ligger till grund för det under utarbetning varande nya Hymnariet för Svenska Kyrkan har påbörjats utgivandet i separattryck av en serie hymner, text och musik, arrangerade för blandad kör. Varje notblad upptager 1 å 2 hymner till ett pris av resp. 7, 10, 15, 20 och 25 öre. Hittills ha utkommit 187 hymner. Serien fortsättes alltjämt. Separat förteckning tillhandahålles gratis!

VESPERRITUAL för olika kyrkotider. 13 olika. Musikhäften å kr. 1:—, texthäften å kr. 3: 25 pr 100 ex. Förteckning sändes gratis.

~ Svenska Kyrkans Diakonistyrelsens Bokförlag ~